ՏԱՍՆ ԵՒ ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ:
Առանձին համարները 7 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».

ՄՇԱԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

„ՄՇԱԿ“

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

ՆԵՐԿԱՅ **1886** ԹՒԻՆ

Հրատարակվում է Թիֆլիսում, շաբաթը երեք անգամ, նոյն դիրքով և նոյն պրոգրամայով: Մենք ստանում ենք սեփական ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:

«ՄՇԱԿԻ» տարեկան գինը 10 րուբլ է, տասն և մէկ ամսվանը 9 րուբլ, վեց ամսվանը 6 րուբլ:

Գրվել «ՄՇԱԿԻՆ» կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ և պ. ՇԱՎԵՐԴՕՎԻ պավիլիօնում: ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ գտնվում է Բարօնսկի և Բաղարնի փողոցների անկիւնում, Թամամշեվի տանը, № 12 բնակարանում: Ուղղակի մուտքը Բաղարնի փողոցից է, Բէհէսլէննայա Ուպրավայի դիմաց:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻՑ «Մշակին» գրվելով կարելի է վճարել 25 ֆրանկանոց թղթադրամով:

Թիֆլիսում «ՄՇԱԿԻ» համարները հատով ծախվում են 7 կոպէկով պ. ՇԱՎԵՐԴՕՎԻ պավիլիօնում, պ. ՏԷՐ-ՅՈՎՍԷՓԵԱՆԻ ծխախոտի մագազինում (Կովկաս հիւրանոցի տակ) և պ. ԱԼԻԽԱՆՕՎԻ ծխախոտի մագազինում (Վօրօնցովի արձանի դիմաց):

Յայտարարութիւնները, ամեն լեզուներով, ընդունվում են ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ և պ. ՇԱՎԵՐԴՕՎԻ մօտ: Յայտարարութիւնների իւրաքանչիւր բառին վճարվում է 2 կոպէկ:

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ, բաց է ամեն օր, առաւօտեան 10 ժամից մինչև 2 ժամ կէսօրից յետոյ, իսկ կիրակի օրերը առաւօտեան 10—12 ժամ:

Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար պէտք է դիմել հետևեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція газеты «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից. Tiflis, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Հասցէն փոխելու ժամանակ պէտք է ուղարկել խմբագրութեանը 28 կոպէկ կամ 4 հատ 7 կոպէկանոց փոստային մարկա:

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Մեր քաղաքային գործերը: Հայոց թատրօն: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Թիւրքիայից:—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Մի տարի Շվէյցարիայում:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԵՐ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

Caveant Consules… Մեր քաղաքին սպառնում է մի մեծ վտանգ, բացականչում է «Արձագանք» շաբաթաթերթը:

Ինչումն է հարցը:

Թիֆլիսի Առևտրական Բանկը յանձն առաւ իրագործել Թիֆլիսի 2-որդ քաղաքային փոխառութիւնը 800,000 րուբլ գումարով: Այդ բանից վրդովված «Արձագանքը» հանդէս է դուրս գալիս թէ իրաւաբանի, թէ քաղաքատնտեսի և թէ քաղաքային հոգատարի դերում:

«Արձագանքը» հիմնում է իր կասկածը քաղաքից ընտրված յանձնաժողովի իրաւաբանական իրաւատէր լինելու մասին գլխաւորապէս այն հանգամանքի վրա, որ Դուման իրաւունք տալով յանձնաժողովին 1) տալ լիազօրութիւն Իգմայլօվին, 2) վերջնականապէս որոշել ինչպէս փոխառութեան իրագործման համար գնի հարցը, այնպէս էլ տուգանքի խնդիրը,—լիազօրութիւն չը տուեց յանձնաժողովին իրագործել փոխառութիւնը Թիֆլիսում:

Այդ լօղիկային հետևելով, պէտք է ենթադրել, որ յանձնաժողովը իրաւունք ունէր միմիայն Իգմայլօվից մասնացոյց արած առնողի հետ սակարկութիւն անել:

Բայց այն ժամանակ ինչ միտք կար ընտրել մի յանձնաժողով: Փոխառութեան իրագործման գործը կարող էր ուրեմն վերջացնել և ինքն Ուպրավան: Իսկ յանձնաժողովը յատկապէս ընտրվեցաւ փոքր ի շատէ փորձառու ֆինանսիստներից, այն նպատակով որ փոխառութիւնը իրագործվէր աւելի շահաւէտ պայմաններով, քան թէ Պետերբուրգից առաջարկված պայմաններն էին, մի և նոյն է այդ փոխառութիւնը իրագործված կը լինի այն առնողի ձեռքով, որին մասնացոյց կանի Իգմայլօվ, թէ նա կիրագործվի Լօնդօնի, Փարիզի, Օդէսայի, կամ Թիֆլիսի կապիտալներով: Դումայի որոշման մէջ յիշված չէր թէ թոյլ է տրվում յանձնաժողովին իրագործել փոխառութիւնը ամեն քաղաքների կապիտալների միջնորդութեամբ, բաց առնելով Թիֆլիսը: Եւ ինչ է պատճառը որ «Արձագանքին» այդքան անհաճելի է փոխառութեան Թիֆլիսի մէջ իրագործումը:

Անցնելով «Անձագանքի» ֆինանսական խորհրդածութիւններին, նրանք, այդ խորհրդածութիւնները, ինչպէս և մենք խսկոյն կը տեսնենք, հիմնված են յարգելի շաբաթաթերթի կատարելապէս սխալ հաշիւների վրա:

Թիֆլիսում իրագործված փոխառութիւնից գոյացած ամբողջ օգուտը, համեմատելով Պետերբուրգում առաջարկված գնի հետ, «Արձագանք» հաշւում է ընդամենը 3000 րուբլու չափով, ինկատի առնելով Առևտրական Բանկից տուած աւելորդը, փոխադրութեան ծախսերը և այլն, նոյնպէս և 10 ամսվայ ռէալիզացիայի օգուտը: Բայց արդեօք ճիշդ է այդ հաշիւը:

«Արձագանքի» ֆինանսիստները չը կարողացան, կամ գուցէ չուզեցին ճիշդ կերպով հաշւել:

Մեր կարծիքով պէտք է հաշւել հետևեալ կերպով:

1) Առևտրակ. Բանկից տուած աւելորդը, համեմատելով Պետերբուրգի գնի հետ . . . . 2000 ր.

2) Փոխադրութեան ծախսերը, հաշւելով Պետակ. Բանկի տակսայով, և ուրիշ մանր ծախսեր . . . . 800 »

2800 ր.

Բայց դա դեռ ևս բոլորը չէ: Պէտք է ինկատի առնել այն օգուտը որ գոյանում է 10 ամսվայ ընթացքում հետզհետէ կատարվելի ռէալիզացիայից, և նոյնպէս այն օգուտը որ կարող է գոյանալ դեռ ևս մինչև ներկայ տարվայ յուլիս ամսի 1-ը Առևտրական Բանկին չը յանձնված օբլիգացիաների տիրաժից, քանի որ տիրաժը լինում է յուլիսի 1-ին:

Աշխատենք որոշել և այդ օգուտների չափը:

Փոխառութիւնը իրագործվում է 10 ամսվայ ընթացքում: Ռէալիզացիայի այդ աստիճանաբար կատարվելուն, Պետերբուրգում ներկայացած միակ առնողը չը համաձայնվեց: Իրագործելով փոխառութիւնը ամսէ ամիս, աւելի կամ պակաս հաւասար քանակութեամբ (ինչպէս և պայմանաւորվել է Առևտրական Բանկը) քաղաքը շահվում է 5 ամսվայ պրօցէնտներ: Հաշւելով, ամբողջ փոխառութեան վրա 2⁰/₀ շահ, քանի որ քաղաքը պէտք է վճարի արած փոխառութիւնից $6^1/_2{}^0/_0$, իսկ փոխառութեան միանուագ ռէալիզացիայի դէպքում քաղաքըստիպված կը լինէր դնել փողերը տեղական բանկերի մէջ ընթացող հաշւով, որ բերում է $4^1/_2{}^0/_0$,—քաղաքը, ասում ենք, կը ստանայ օգուտ . . . . 6000 ր.

Անցնելով այն օգուտներին, որոնք գոյանալու են օբլիգացիաների տիրաժից, և աչքի առաջ առնելով այն հանգամանքը, որ մինչև 1-ը յուլիսի ներկայ թւի իրագործված կը լինի փոխառութեան միայն $^1/_3$ մասը, կարելի է որոշել քաղաքի համար ստացվելու օգուտի չափը մօտաւորապէս . . . . 800 րուբլով:

Ուրեմն՝

1) Օբլիգացիաների կուրսից ստացված օգուտը. . . . . 2000 ր.

2) Փողերի փոխադրութիւնից . . . 800 »

3) Աստիճանաբար ռէալիզացիայի պրօցէնտներից. . . . . 6000 »

4) Տիրաժից. . . . . 800 »

9600 ր.

Այդ հաշիւը մօտաւորապէս ճիշդ է: Ուրեմն կարելի է հաշւել որ քաղաքի ամբողջ օգուտը հաւասար լինելով 9600 րուբլ գումարի, կազմում է 1 ր. 20 կ. իւրաքանչիւր 100 րուբլու վրա, այսինքն քաղաքը, համեմատելով Պետերբուրգի գնի

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՄԻ ՏԱՐԻ ՇՎԷՅՑԱՐԻԱՅՈՒՄ

ՅԻՇՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Եթէ շվէյցարական մանկավարժութիւնը հասկացել է, որ մանուկներին և պատանիներին առողջ և խելացի կերպով դաստիարակելու համար հարկաւոր է մի կողմից ենթարկել նրանց բարոյական խիստ դիսցիպլինային, բայց ուրիշ կողմից ամենափոքր հասակից արդէն հարկաւոր է յարգել նրանց մէջ նրանց անհատական զգացմունքը,—որքան աւելի հասկացել է շվէյցարական հասարակութիւնը, թէ վտանգաւոր է ճնշել, ստորացնել այդ անհատական զգացմունքը նոր սերունդի մէջ՝ նրա երիտասարդական հասակում: Եւ այդ շատ լաւ են հասկացել Շվէյցարիայում թէ պետութիւնը, թէ հասարակութիւնը և թէ բարձրագոյն դպրոցների վարիչները: Այդ կողմից շվէյցարական բարձրագոյն դպրոցներում տիրող ոգին, շվէյցարական համալսարանների և բազմարուեստեան դպրոցի թէ ուղղութիւնը և թէ ներքին կազմակերպութիւնը շեն տարբերվում գերմանական համալսարաններում տիրող ոգուց, նրանց ուղղութիւնից և ներքին կազմակերպութիւնից:

Բնութեան դէմ ոչինչ չէ կարելի անել: Յայտնի է, որ մարդը երիտասարդ ժամանակ շատ դրգռվող, շատ և ամեն բանով յափշտակվող է, ամեն բան շատ վճռող է, մի և նոյն ժամանակ չափից դուրս ինքնասէր և ինքնահաւան է, փոքր բանից մեծ բան շինող, փոքր դէպքին մեծ նշանակութիւն տուող, ամեն դէպքում աղմուկ հանող, անզուսպ է, անսահման ազատութիւն սիրող է: Երիտասարդ հասակում մարդու մէջ դեռ ևս եռ են գալիս նրա բոլոր զգացմունքները, նրա մէջ դեռ կատարելապէս չեն կարգաւորվել մտքերն ու զգացմունքները, չեն ստացել դեռ ևս հաստատուն մարդու հաստատութեան կերպարանքը, նրա մէջ դեռ ևս անգործադրելի են մնում բնութիւնից նրան տուած աւելորդ ուժերն ու աւելորդ եռանդը: Տուեցէք երիտասարդին, ուսում առնող երիտասարդին, կատարեալ ազատութիւն,—և նա կատարելապէս գոհ կը լինի՝ աղմկալի կեանք վարելով, ընկերութիւններ, ժողովներ կազմելով, դասերից ազատ ժամանակ զբօսնելով, երգելով, ճառախօսելով, վիճաբանելով, նոյն իսկ ամեն տեսակ անմեղ չարութիւններ անելով: Երիտասարդ հասակին բնականապէս յատուկ է ծայրայեղութիւնը: Խլեցէք նրանից իրան համար կատարեալ բաւականութիւն պատճառող ազատութիւնը՝ վայլելու, աղմուկ անելու, այլ և այլ ընկերութիւններ կազմելու, քեֆեր անելու, նոյն իսկ անմեղ չարութիւններ անելու,—և նա անպատճառ կընկնի մի այլ ծայրայեղութեան մէջ. նա կամ անբարոյականութեան, անառակութեան մէջ կընկնի, կամ կը սկսի քաղաքական գործերով զբաղվել: Իսկ այդ երկու ծայրայեղութիւններն էլ վտանգաւոր են:

Այդ ճշմարտութիւնը շատ լաւ են հասկացել Շվէյցարիայում թէ պետութիւնը, թէ համալսարանական վարչութիւնները և թէ նոյն իսկ հասարակութիւնը, և ամեն մարդ ներողամիտ աչքով նայում է, ժպիտը երեսին ամեն բան տանում է, ամեն բան համբերում է ուսանող երիտասարդութիւնից:

Եթէ քաղաքի ամենալաւ փողոցով անցնելիս ցերեկ ժամանակ հանդիպէք մի աղմկալի խումբ երիտասարդների, որոնք բարձր խօսում, ծիծաղում, ամենքի ուշադրութիւնը իրանց վրա են դարձնում,—կարող էք համոզված լինել, որ դըրանք ուսանողներ են: Եթէ գիշերը ձեր սենեակում քնած ժամանակ զարթնում էք փողոցում լսվող մի խօրական երգից,—կարող էք հաւատացած լինել, որ դա մի խումբ ուսանողներ են, որոնք ուշ գիշեր մի զբօսանքից, կամ մի պանդոկից վերադառնալով, բարձրաձայն խօրական երգեցողութեամբ քաղաքի փողոցներով են անցնում: Գիշերվայ 11 ժամից ուշ ոչ ոքին չէ թոյլ տրվում որ և է աղմուկ անելու, երգելու,—բայց ուսանողների վրա պօլիցիան էլ բացառապէս ներողամիտ աչքով է նայում: Խաղաղ քաղաքացին էլ իր գիշերվայ քաղցր քնից յանկարծ արթնացած փողոցից լսվող ուսանողների խօրական երգեցողութեան ու նրանց գոռում-գոչումների պատճառով,—առանց բարկանալու, ներողամիտ ժպիտը երեսին արտասանում է միայն «Ach, es sind wieder die Studenten!» (Ախ, այդ ուսանողներն են), և իր անկողնի մէջ շուռ է գալիս միւս կողքի վրա, որպէս զի նորից քնի: Երբ երեկոյեան ժամանակ հանդիպէք փողոցի մէջտեղում անցնող մի հանդիսաւոր գնացքի, որ բաղկացած է անթիւ հետևակ և ձիաւոր երիտասարդներից, օտարոտի միջնադարեան զգեստներով հագնված, գոյնաւոր գլխարկները գլխներին, լայն գոյնաւոր ժապաւէնները ուսերից գցած, մէջքին սրերը կապած, մի քանիսը դրօշակներ, իսկ մեծ մասը վառած ջահեր ձեռքին բռնած,—իմացէք որ դա ուսանողական մի որ և է տօնախմբութիւն է, կամ «ջահաւոր գնացք» է (Fackelzug) ի պատիւ մի որ և է սիրած պրօֆէսօրի: Եթէ վաղ առաւօտ քաղաքի մի որ և է խաղաղ արուեստաւոր, մի կօշկակար, իր խանութը բաց անելիս նկատում է թէ իր խանութի վրա կախված նշանակը գիշեր ժամանակ հանել են և նրա փոխարէն մեխել են կօնդիտերի նշանակը, իսկ իրան, կօշկակարի նըշանակը կախել են դիմացի գտնվող կօնդիտերի մագազինի վրա,—կօշկակարը իսկոյն հասկանում է թէ այդ խաղը իր գլխին համալսարանի ուսանողներն են խաղացել, մութ գիշեր ժամանակ իրանց հետ սանդուխտ բերած լինելով ու նշանակները փոփոխել… և նա չէ բարկանում այդ անմեղ չարութեան վրա, նա էլ ժպիտը երեսին բաւականանում է արտասանելով. «Ach, diese Studenten», հաստատ համոզված լինելով թէ դա ուսանողների գործ է և երբէք չի գնայ ոստիկանութեանը գանգատվելու:

Երիտասարդութիւնը ամեն տեղ, ամեն երկրում նոյնն է. զգայուն, վառօդի պէս շուտ վառվող, թէ լաւ, թէ վատ բանով շուտ յափշտակվող: Շվէյցարիայում դարևոր փորձը, պատմական տրադիցիաները, դարևոր սանդութիւնները՝ հաստատել են յայտնի յարաբերութիւններ հասարակութեան և ուսում առնող երիտասարդութեան մէջ: Բարձրագոյն դպրոցների վարչութիւնները հիմնվելով այդ դարևոր փորձի վրա, հիմնվելով այն հոգեբանական ճշմարտութեան վրա, թէ դէպի ամեն լաւը և դէպի ամեն վատը շատ վառ-

հետ, 90 ր. 50 կ. իւրաքանչիւր 100-ից, սատնում է 91 ր. 70 կ.: Դա քիչ բան չէ:

Խնայելով քաղաքին 9600 րուբլի, հազիւ թէ յանձնաժողովը կարող է կասկածած լինել քաղաքի շահերը չը պաշտպանելու մէջ, և ի հարկէ նա ոչինչ առիթ և շահ չունէր իր որոշման մէջ առաջնորդվելու «Արձագանքի» յօդուածագրի աչքում մեծ նշանակութիւն ունեցող երկիւղով, որ իբր թէ դրամների մուծումները նշանաւոր կերպով կը պակասեն տեղական բանկերում:

«Արձագանք» յայտնում է որ մեր քաղաքի տընտեսական զարգացման համար շատ ցանկալի է, որ մասնաւոր անձանց ազատ մնացած միջոցները նախամտածելի կերպով զետեղվէին արդիւնագործական (промышленныя) ձեռնարկութիւններում: «Արձագանք» վախենում է որ յիշեալ փոխառութեան Թիֆլիսի մէջ իրագործման կարելիութեան դէպքում, բանկերը զգուշութեան զգացմունքից դրդված, կը պակասեցնեն այն կրեդիտը, որ նրանք մինչև այժմ բաց էին անում տեղական վաճառականութեանն ու արդիւնաբերութեանը: Մենք չենք կարող բաժանել յարգելի չաբաթաթերթի այդ երկիւղը, համոզված լինելով որ Թիֆլիսի մէջ տիրող առևտրական և արդիւնագործական ներկայ ճգնաժամը պայմանաւորվում է ոչ թէ փողերի սակաւութեամբ, այլ բոլորովին ուրիշ տնտեսական պայմաններով, որոնք արմատապէս կերպարանափոխեցին Թիֆլիսի վաճառանոցի պայմանները: փողի առատութիւնը, որ նշմարվում է տեղական կրեդիտային հիմնարկութիւնների մէջ, «Արձագանքի» կարծիքով, մի ժամանակաւոր, անցաւոր երևոյթ է: Բայց հարկաւոր է միայն աչքի անցնել տեղական բանկերի հաշւետուական զեկուցումները, որպէս զի համոզվենք հակառակ իրողութեան մէջ: Արդէն երկրորդ տարին է, որ Թիֆլիսի Առևտրական Բանկի կասսան կատարելապէս լի է, և մինչև անգամ Փոխադարձ Կրեդիտի ընկերութիւնը, որ առաջ միշտ պարտաւոր էր լինում Պետական Բանկին, վերջին ժամանակները հետզհետէ սկսում է նշանաւոր կերպով քչացնել Պետական Բանկին իր պարտ մնացած գումարների չափը:

Բայց իսկապէս ինքն չաբաթաթերթն էլ, ըստ երևոյթին, մեծ նշանակութիւն չէ տալիս իր խրատական և տնտեսական խորհրդածութիւններին: Նրան աւելի հետաքրքրում է գործի բարոյական կողմը: Այստեղ «Արձագանքը» անհաման է: Նրան վախեցնում է այն միտքը, որ օբլիգացիաների տէրերը, կարող կը լինեն հետաքրքրվել քաղաքային տնտեսութեամբ, չահ ունենալ նրա մէջ և կը կամենան գործնական կերպով մասնակցել քաղաքային ընտրութիւնների մէջ: Շաբաթաթերթը այդ տեսակ մասնակցութեան հնարաւորութիւնը կործանարար է համարում քաղաքային ինքնավարութեան համար:

Ամեն մարդու համար, որ ճշմարիտ սրտի է առնում քաղաքի շահերը, շատ ցանկալի է, որ քաղաքային ընտրութիւնների մէջ մասնակցող անձանց շրջանը, որքան հնար է, ընդարձակվէր և ոչ թէ ամփոփվէր, ինչպէս այժմ, մի շատ սակաւաթիւ և բացառական խմբի մէջ:

Ամբողջ փոխառութիւնը, որ բաժանված կը լինի 1250 հատ օբլիգացիաների վրա, եթէ նա ծախվելու կը լինի Թիֆլիսում (թէև նա կարող է ծախվել և մի այլ քաղաքում՝ Մոսկվայում, Օդէսայում, և այն ժամանակ «Արձագանքը» աւելի էլ պակաս առիթ կունենայ վախենալ խնամութեան կարելիութիւնից) շատ հաւանական է որ կը գտնի մեզ մօտ բազմաթիւ առնողներ, որոնք կուզենան զետեղել իրանց խնայողութիւնը այդ արժէթղթերում: Այդ տեսակ բազմաթիւ անձանց մասնակցութիւնը, օբլիգացիաների այդ տեսակ բազմաթիւ մանր սեփականատէրերի մասնակցութիւնը քաղաքային տնտեսութեան գործի մէջ, անպայման օգտաւէտ կը լինի նոյն իսկ քաղաքի համար և հազիւ թէ քաղաքի խելացի տնտեսութիւնը այդ տեսակ պայմաններում կարող է անբարոյական համարվել:

Եւ ինչի «Արձագանքը» քաղաքի անցեալ դրութեան մէջ երբէք չէր վախենում և հիմա էլ չէ վախենում նրա ներկայ դրութեան մէջ փ ո ղ ե ր ի և ի ն ք ն ա վ ա ր ո ւ թ ե ա ն մէջ եղած խ ն ա մ ո ւ թ ի ւ ն ի ց, երբ որ մեր քաղաքի ամբողջ Դուման, գրեթէ բ ա ց ա ռ ա պ է ս բաղկացած է խոշոր կապիտալիստներից, բանկիրներից և կապալառուներից:

Միթէ այդ խ ն ա մ ո ւ թ ի ւ ն ը միայն այն րոպէից սպառնալի է դառնում, երբ որ հաւանականութիւն կայ թէ 1250 հատ օբլիգացիաներ կը տարածվեն, կը բաժանվեն քաղաքի գործերում հետաքրքրված և քաղաքային տնտեսութեան մէջ շահ ունեցող աւելի լայն, աւելի ընդարձակ շըրջանում և ոչ թէ նիւթական ոյժը, վճռող ձայնը, ինչպէս այժմ, կենտրոնացած կը լինի մի ք ա ն ի ա ն հ ա տ ն ե ր ի ձեռքում:

***

ՀԱՅՈՑ ԹԱՏՐՈՆ

Երրորդ անգամ պ. Ադամեանը երևաց հասարակութեանը Ուրիէլ Ակօստայի դերում: Ակօստան հոլանդացի հրէայ է, նա ազատ մտածող է, նա գրել է մի գիրք որ քննադատում ու հերքում է Թալմուդի ասածները: Ռաբբիները վնասակար են գտնում գիրքը և առաջարկում են Ուրիէլին հրաժարվել իր գրուածներից, հակառակ դէպքում նրանք սպառնում են անիծել նրան: Ակօստան չէ կամենում հրաժարվել, Ռաբբիները կատարում են իրանց սպառնալիքը. Ակօստան անիծված է, այլ ևս ոչ ոք չէ կարող յարաբերութիւն ունենալ նրա հետ, նա դառնում է մի պարիա որ ամենքից պէտք է հալածվի ու անարգվի: Նա չէ կարող պսակվել իր սիրած Յուդիթի հետ: Նրա կոյր մայրը և եղբայրները ստիպված են գաղթել Ամստերդամից (այստեղ է կատարվում գործողութիւնը): Այդ բոլորը նրա վրա ներգործում է, նա բռնաբարում է իր համոզմունքները և հրապարակապէս հրաժարվում է իր գրքից: Հրաժարումից առաջ նա իմանում է որ մայրը մեռել էր և Յուդիթ հօրը սնանկութիւնից ազատելու համար պսակվում է մի ուրիշի, Բէն-Յօխայի հետ: Հրաժարումն նա չէ կարողանում վերջացնել՝ մարվում է, բայց ծիսակատարութիւնը դեռ չէ վերջացած: Ակօստային աւելի ստորացնելու համար, պէտք է նրան ոտնակոխ անել: Երբ Բէն-Յօխայը կամենում է անցնել նրա վերայից, նա ուշքի է գալիս, վեր է թռչում, պատռում է իր վրա եղած շորերը, դէն խրելով իրան ոտնակոխ անող ամբոխին, առաջ է գալիս և յայտնում է որ իր հրաժարականը յետ է առնում և ինչ որ մի քանի րոպէ առաջ նա կարդաց—սուտ է: Պիեսան վերջանում է նրանով որ Յուդիթ հէնց հարսանեաց օրին իրան թունաւորում է, չը կամենալով ապրել ուրիշի հետ: Ակօստան էլ կորցնելով իր սիրուհուն՝ ատրճանակով սպանում է իրան:

Պ. Ադամեանը առաջին գործողութիւններում թոյլ է երևում, կարծես թէ նա տրամադրված չը լինէր այդ երեկոյ խաղալու: Անէծքի գեղեցիկ տեսարանը բոլորովին սառն անցաւ: Մեղքը պատկանում է և միւս մասնակցողներին ոռնք, ինչպէս երևում է, երդվել էին Գուցկովի պիեսան փչացնելու: Պ. Ադամեանը սկսեց դերի մէջ մտնել երրորդ գործողութեան վերջում, իսկ չորրորդում նա բոլորովին տիրեց վրան: Շատ լաւ պէտք է սկսվի հրաժարումն. նրա մէջ պատերազմում են սիրտը ու գլուխը, յուզմունքը բոլորովին տիրել է նրան. սիրտը յաղթեց: Հրաժարումն նա սկսեց կարդալ թոյլ, խեղդված ձայնով: Երևում է որ իր կարդացածի ամեն մի խօսքը այրում է նրան. վերջապէս այդ նրա ոյժից բարձր է և տեսնողը կարող է ասել, որ նա մինչև վերջը չէ կարող տանել. այդպէս էլ եղաւ, նա մարում է և բեմից նրան տանում են: Մի քանի ժամանակից յետոյ նա նորից դուրս է պրծնում, բայց դա այլ ևս մի րոպէ առաջ եղած մարդը չէ, նա մի գազան է, որ կտրել է իր շղթաները, բայց վանդակը կոտրել նա չէ կարող. նա կատաղում է, մռնչում է տեսնելով իր անզօրութիւնը: Բարկութեան, յուսահատութեան և զառոզութեան մէջ Ադամեանը գեղեցիկ և անհաման էր: Պ. Ադամեանը անում է մի բան, որ հակառակ է պիեսայի բովանդակութեան. երբ դեռ Ակօստան բեմի վրա չէ, Դը Սիլվա, նայելով Սինագոգի պատուհանից, պատմում է թէ ինչպէս նա պատռեց շորերը, բայց երբ նա բեմ է դուրս գալիս նրա հագուստը բոլորովին ձեռք տուած չէ. և նա պատռում է նրան հանդիսականների առջև, այդ ի հարկէ անում է էֆֆեկտի համար. ուրեմն հարկաւոր է դը-Սիլվայի խօսքերը չասել տալ:

Միւս մասնակցողներից չէր փչացնում իր դերը միայն տ. Զաբէլը, իսկ միւսները.... լաւ է լռել:

Հ. Տ. Մ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Մենք երբէք ԹԻՖԼԻՍԻ փողոցները այն դրութեան մէջ, ինչպէս նրանք այժմս գտնվում են, չենք տեսած: Մարդը կ ա տ ա ր ե լ ա պ է ս թ ա ղ վ ո ւ մ է ցեխի մէջ, ոչ թէ միայն քաղաքի յետընկած փողոցներում, այլ և մեր ամենափառաւոր (?) փողոցներում, ինչպէս Դվօրցօվայա փողոցն է, կամ Գօլօվինսկի պրօսպեկտը: Անցնելով այժմ մեր փողոցներով, մարդը վտանգի մէջ է կամ մ ի ն չ և ծ ն կ ն ե ր ը ցեխի մէջ խրվել, կամ ցեխի վրա սխկվելով, ընկնել և ոտն ու գլուխը ջարդել: Այդ դրութեան մէջն է գտնվում մեր քաղաքը ուղիղ այն ժամանակ, երբ քաղաքային վարչութեան ձեռքում քաղաքային եկամուտներից այնքան աւելորդ գումարներ են յայտնվում, որ ուպրավայի անդամները այդ փողերից միմեանց մէջ խոշոր-խոշոր ընծաներ են բաժանում: Ի հարկէ ա յ ս ձ և ո վ խ ն ա յ ե լ ը, այսինքն քաղաքի եկամուտներից նոյն իսկ քաղաքի վրա գ ր ե թ է ո չ ի ն չ չ ը գ ո ր ծ դ ն ե լ ո վ,—դժուար չէ: Եւ եթէ այսպէս կերթայ՝ միւս տարի ուպրավան կարող է և 20 հազար րուբլ խնայողութիւն անել և ուրեմն աւելի էլ միջոց կունենայ փողեր բաժանել իր անդամների մէջ, որպէս վարձատրութիւն նրանց մատուցած ծառայութիւնների համար: Միայն հարցի էութիւնը նրա մէջն է, թէ խնայողութիւններ անելով քաղաքի ծախսերից, ուպրավայի անդամները ում են ծառայութիւն մատուցանում. քաղաքին, թէ իրանց անձին: Մեր քաղաքի ներկայ անմխիթար կացութիւնը տեսնելով, կարծում ենք շատ հեշտ է վճռել հարցը:

—

Մեր խմբագրութեան մէջ ստացվեցաւ ԹԻՖԼԻՍԻ հայոց դերասանական խմբի կողմից մի նամակ խմբի ութ անդամների ստորագրութեամբ, որ խումբը խնդրում է մեզ տպագրել «Մշակի» մէջ: Մենք աւելորդ ենք համարում տպագրել յիշեալ նամակը մեր թերթի մէջ, քանի որ նամակը մեզ բոլորովին չէ վերաբերում: Միայն կարտատպենք այդ նամակից այն տեղը, որտեղ դերասանական խումբը արդարացնում է իրան թէ ինչ հիման վրա խումբը բարձր գներ է նշանակել պ. Ադամեանի ներկայացումներին: Ահա այդ տեղը: «Արդարև թատրօնի տեղերի գները սովորականից աւելի բարձր էին նշանակված ոչ թէ շահասիրական նպատակով, այլ նախ՝ մի առանձին նշանակութիւն տալու պ. Ադամեանի տաղանդին, որով ոչ թէ միայն Թիֆլիսը, բայց և ամբողջ Ռուսաս-

---

վող երիտասարդութեան հետ խստութեամբ վարվել, երբ նա մի գաղափարով յափշտակված է, նշանակում է իւղ ածել կրակի մէջ,—շվէյցարական բարձրագոյն դպրոցների վարչութիւնները, ասում եմ, գիտեն ուսանողական ամեն մի շարժման ժամանակ մեծ տակտով, մեծ զգուշութեամբ, որտեղ հարկաւոր է ներողամտութեամբ, որտեղ հարկաւոր է հեղինակաբար վերաբերվել դէպի ուսանողական յուզմունքները:

Կը պատմեմ մի անցք ուսանողական յուզմունքներից, որ տեղի է ունեցել Ցիւրիխում իմ այստեղ անցկացրած ժամանակս և որին ականատես եմ եղել ես:

Ձմեռը արդէն սկսվել էր. Շվէյցարիայի լճակները, մանաւանդ այդ լճակներից նրանք, որոնք բարձր սարոտ դիրք ունեն, ծածկվել էին արդէն սառուցով: Ամեն ոք, երիտասարդ թէ օրիորդ, կին թէ երեխայ, չտապում էին սահնակօշիկները (коньки) ոտերից կապած, օգուտ քաղելու սառնամանիքի օրերից, սառուցի վրա վազելու համար: Սահնակօշիկներով սառուցի վրա վազելը (Schlittschuhlaufen) մի մեծ զուարճութիւն է ամբողջ հասարակութեան համար, մեծից սկսած մինչև փոքրը: Բայց շատ անգամ, երբ սառուցը բարակ է, նա կոտրվում է իր վրա վազվզողների ծանրութեան տակ,—և Շվէյցարիայի լճակների մէջ ընկնողի համար այլ ևս փրկութիւն չը կայ. նա խեղդվում է ջրի մէջ, որովհետև շվէյցարական բոլոր լճակները նոյն իսկ ամենափոքրները, շատ մեծ խորութիւն ունեն: Այդ է պատճառը, որ վերջին ժամանակները այդ ձմերային զուարճութեան համար բնական լճակները թողած, սկսեցին և Շվէյցարիայում չինել ձմեռ ժամանակ սառուցի արուեստական մեծ մակերևոյթներ, երկու արշին բարձրութեամբ ջուր ածելով դաշտի վրա, և երբ այդ ջուրը սառչում է՝ գոյանում է մի արուեստական անհագին լճակ, որ ոչինչ վտանգ չէ ներկայացնում, քանի որ սառուցի կոտրվելու դէպքում ջրի մէջ ընկնողն էլ շատ շատ մի սաաբաղնիք կընդունի: Այդ տեսակ արուեստական լճակներից մինը շինվում է քաղաքի մի հեռաւոր Aussersyl անուանված արուարձանում յատկապէս քաղաքի բոլոր դպրոցների աշակերտների և աշակերտուհիների համար: Զմայլեցուցիչ մի տեսարան է, երբ ճաշից յետոյ տեսնում էք այդ սառուցի անհագին դաշտի վրա քաղաքի դպրոցների մինչև 2,000 առողջ, կարմրաթուշ, զուարթ մանուկներ վազվզելիս, վժվժելիս, բարձրաձայն և ուրախ աղաղակներ արձակելիս: Ցիւրիխից մի քանի վերստ հեռու Oerlikon ասված անհագին դաշտը արուեստական կերպով սառուցով ծածկվում է հասակ առածների համար: Դա անում է մի ակցիոներական ընկերութիւն, որ, ի հարկէ, շահ էլ ունի այդ ձեռնարկութիւնից: Այստեղ սահնակօշիկներով սառուցի վրա վազելու համար հաւաքվում է Ցիւրիխի և մօտակայ քաղաքների հասակ առածների ունևոր հասարակութիւնը, այստեղ 5—6 հազար մարդ ազատ կերպով են տեղաւորվում և մուտքը 1 ֆրանկ արժէ: Տեսարանը շատ գեղեցիկ է, դա մի տեսակ բացօթեայ ձմերային պարահանդէս է, գիշերն էլ դաշտը լուսաւորվում է էլէկտրական լուսաւորութեամբ: Հասարակութիւնը անդադար գալիս գնում է. հետևակների, ձիաւորների, կառքով, սահնակներով անթիւ եկողներ էք տեսնում, բացի սրանից, ամեն մի կէս ժամ երկաթուղու գնացքը բերում է Oerlikon-ի երկաթուղու կայարանը լի վազօններ սառուցի վրա վազել երկու սեռի սիրողներին:

Բայց, այնու ամենայնիւ, գտնվում են տաք գըլուխներ, համարձակներ, որոնց աւելի ուրախութիւն է պատճառում իրանց կեանքը վտանգի ենթարկելով, գնալ վազել խսկական լճակների սառուցի վրա, քան թէ դաշտի վրա շինած արուեստական և ոչինչ վտանգ չը ներկայացնող լճակների վրա:

Մի առաւօտ ամբողջ Ցիւրիխում տխրալի լուր տարածվեց, թէ Բազմարուեստեան դպրոցի երկու ամերիկացի երիտասարդ ուսանողներ անհետացել էին: Քաղաքային վարչութիւնը անհագին տառերով, գոյնաւոր թղթերի վրա յայտարարութիւններ կպցրեց փողոցների բոլոր անկիւններում, խոստանալով 500 ֆրանկ վարձատրութիւն դժբաղդների գտնողին: Ասում էին որ խեղճ երիտասարդները նախընթաց օրը գնացել էին ոտով Ցիւրիխից մի քանի վերստ հեռու գտնվող և շատ բարձր դիրք ունեցող փոքրիկ, բայց իր խորութեամբ շատ յայտնի, «Katzensee» լճակի սառուցի վրա վազելու, և այնտեղից այլ ևս չը վերադարձան: Անմիջապէս Բազմարուեստեան դպրոցի քիմիկոսների ամբողջ բաժինը, որոնք անհետացածների ընկերներ էին, մի երիտասարդ պրօֆեսօրի հետ միասին, թողեցին իրանց պարապմունքը և ուղևորվեցին ձիով ծածկված սարերով, ձորերով ու անտառներով դէպի յիշեալ լճը: Երկար խուզարկութիւններից յետոյ աջողվեցաւ ողորմելի երիտասարդների դիակները գտնել մի գետակի մէջ, որ բղխում է լճակից: Յայտնվեցաւ, որ նըրանք վազելիս են եղել լճակի սառուցի վրա, որ դեռ կատարելապէս պնդացած չը լինելով կոտըրվել էր, և երկու երիտասարդներն էլ ջուրն ընկնելով խեղդվեցին: Ցետոյ ջրի ալիքները քշեցին նրանց անշունչ դիակները դէպի լճակից բղխող գետակը:

Մի քանի օրից յետոյ երկու դժբաղդ երիտասարդներին թաղեցին Ցիւրիխում մեծ հանդիսով. ներկայ էին յուղարկաւորութեանը թէ Բազմարուեստեան դպրոցի և թէ Համալսարանի բոլոր ուսանողները և երկու բարձրագոյն դպրոցների գրեթէ բոլոր պրօֆէսօրները: Բայց Բազմարուեստեան դպրոցի դիրեկտոր, պ. Գայզէր չեկաւ յուղարկաւորութեան հանդիսին: Ամբողջ ուսանողութիւնը վրդովված էր Գայզէրի այդ անտակտ վարմունքից, մանաւանդ որ վաղուց արդէն պ. Գայզէր իր կոպիտ, կոշտ, անքաղաքավարի վարմունքով դժգոհութիւն էր յարուցել իր կառավարութեան յանձնած Բազմարուեստեան դպրոցի ուսանողների շրջանում: Դեռ այդ վերջին դէպքից մի քանի օր առաջ պ. Գայզէր չը բարեհաճեց ներկայ գտնվել ամբողջ ուսանողութիւնից սիրված մի երիտասարդ պրօֆէսօրի թաղման հանդիսին: Բացի սրանից, Գայզէրից ուսանողութիւնը վաղուց դժգոհ էր, նրա կոշտ, կոպիտ, մանրակրկիտ վարմունքի պատճառով ուսանողների հետ, մանաւանդ նրանց հարցաքննութիւնների ժամանակ:

Եւ ահա այդ բոլոր դէպքերից օգուտ քաղելով Բազմարուեստեան դպրոցի ուսանողութիւնը վըճռեց քաղաքավարութեան և մարդասիրութեան մի թէթև դաս տալ պ. Գայզէրին: Կայծակի արագութեամբ համաձայնութիւն կայացաւ երկու բարձրագոյն հիմնարկութիւնների, Համալսարանի և Բազմարուեստեան դպրոցի ուսանողների մէջ և նրանք վճռեցին հետևեալ օրը այդպիսի դէպքերում ուսանողների մէջ ընդունված դժգոհութեան

տանը հիացած էր. և երկրորդ աչքի առաջ ունենալ խմբի բաւականաչափ ծախսերը որ արված էր առանձին մարդ ուղարկելով Բաղու մ. Ադամեանին հրաւիրելու համար և այլն: Զարմանում ենք թէ ինչի այդ բանը այնքան խորթ պէտք է երևար, քանի որ մի օտարուհի, Սօֆիա Մէնտէր, աւելի էլ թանգ գներ է նշանակում իր կօնցերտներին, աւելի մեծ թատրօնում և մի քանի վեքսերը վերցնում: Իսկ Թիֆլիսին սիրելի, հայ-մուտքեր չեն հայ-բեմի մէջ առաջին դերասանի առաջին ներկայացումը և հասարակ ներկայացումների գների մէջ մանը և հասարակ ներկայացումների գների մէջ զանազանութիւն չը լինէր: Եւ ուղիղ այն ժամանակ, երբ օտար բեմերից յաղթական, հայ դերասանական պատիւը բարձրացնող Ադամեանը վերադառնում է մեզ մօտ: Բայց ի հարկէ ինչ որ մերն է, մեզ սիրելի չէ:» Մենք սրան այսքանը կը նկատենք միայն: Նախ՝ մ. Ադամեանի և Սօֆիա Մէնտէրի մէջ փոքրիկ զանազանութիւն կայ. պ. Ադամեան յայտնի է միայն հայերի մէջ և չատ չատ Ռուսաստանի մի քանի քաղաքներում, այն ինչ տիկին Մէնտէր յայտնի է ամբողջ երկրագնտի վրա, Եւրօպայից և Ամերիկայից սկսած մինչև Աւստրալիա: Երկրորդ՝ մենք և ամենաերևելի անձանց վերաբերութեամբ երբէք կուսակից չէինք նրանց ներկայացումներում և կօնցերտներում բարձր գների նշանակվելուն և երբէք գովասանքով չէինք վերաբերվում, երբ որ Վենեավսկի, կօնսկի կամ տ. Մէնտէր տեղերի ահագին գներ էին նշանակում իրանց կօնցերտներում: Եւ չը նայելով որ նրանց լսողների շրջանը աւելի ընդարձակ է, քան թէ Ադամեանի լսողներինը, դարձեալ պատահում էր որ նրանց մեր քաղաքում տուած երրորդ, չորրորդ կօնցերտը կիսով չափ դատարկ էր լինում: Իսկ այնպիսի աշխարհահռչակ անձն ինչպէս տիկին Պատտին, որ աւելի յայտնի է քան Ադամեան—այնպիսի մի հարուստ քաղաքում, ինչպէս Վարշաւա, և ոչ թէ Թիֆլիսի պէս մի ողորմելի քաղաքում, այս օրերս լաւ պատժվեց իր կօնցերտին չափից դուրս բարձր գներ նշանակելով: Երբ որ նա արդէն պէտք է դուրս գար էստրադի վրա, յայտնվեցաւ որ ընդամենը ահագին դահլիճում միայն 20 տոմսակ էր ծախված նրա կօնցերտին: Պատտին զգալով իր կրած պատժի արդարութիւնը, կօնցերտ չը տուեց, վերադարձրեց 20 տոմսակի փողերը և անմիջապէս իր փ ա ս ո ւ փ ո ւ ս է ն քաշեց Վարշավայից: Իսկ Ադամեանին տեսնել ցանկացողները ովքեր են, միմիայն հայերը և հայերի մէջ միմիայն մեր միջին դասակարգի, չունևոր ինտելլիգէնցիայի նեղ շրջանն է: Իսկ սրանց համար տեղերի նշանակված գները չափից դուրս բարձր են:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

Կ. Պօլիս, 4 փետրուարի

Marti invicto atque indefesso.—«Առ Արէսն անյաղթ և անխոնջ» ահա այն վերտառութիւնը զոր պիտի կրեն այն սյակներն որք օր մը հայ ազգին կողմանէ պիտի դրուին երեսփոխանաց ոմանց չերիմներուն վրայ: Արդարև ինչպէս չը սքանչանալ այդ երեսփոխանաց վրայ ոյք երեսուն, քառասուն, յիսուն տարիներէ ի վեր միշտ գործիչ են և երբէք ոչ կը հոգնին, ոչ կը ձանձրանան, մինչդեռ նորահաս երիտասարդներն հազիւ մի քիչ կաշխատին և ահա վաստակաբեկ են: Այս մտածութիւնները կունենայի երբ անցեալ ուրբաթ օր, Յունվարի 31-ին առաւօտուն կը պտըտէի Ղալաթիա, Քարաքէօյ դիտելով այն երեսփոխաններն ոյք կը դիմէին ի խորհրդարան Ազգ. Ժողովոյ: Առաջին անձը զոր կը նշմարեմ պ. Քրիստոսատուր Ղազարոսեանն է. մուշտակներու մէջ փաթթուած, գրեթէ անկարող քալելու սովորական օրերն, բայց ժողովի օր հրաշք կը գործուի. աներեւոյթ զօրութիւն մը կըսէ իրեն «առ զմահիճըս քո և երթ»…. Յետոյ պ. Մարկոս Աղաբէգեանն է որ չնչասպառ կընթանայ, գաւազանի մը վրայ կռթնած և աչքերը դիժ-մօզիի պէս չորս կողմերը շրջելով:—Քիչ մը վերջը պ. Ստեփան Փափազեանն է ֆ է ս ը վեր նետած յուղեալ կընթանայ իւր քովերէն ունենալով մի քանի վարդապետներ և տէրտէրներ:—Սոքա են անխոնջ և աննուաճ Արէսներն. Ազգ. Ժողովոյ գումարման օրերը, որ ժամուն, որ պահուն գնաք Ղալաթիոյ եկեղեցին միշտ այս եռապետութիւնը ներկայ է: Երբ կը մտնէք ժողովատեղին կը տեսնէք որ այս երեք պարոններն կը կազմեն մի հաւասարասրուն եռանկիւն. գլուխը նստած պ. Ղազարոսեան և աջակողմեան ու ձախակողմեան երկու ծայրերն Աղաբէգեան և Փափազեան: Այդ եռանկիւնը կուզէ ամէն ինչ իւր մէջ պահել. զուր ջանք:—Երիտասարդք աւելի ուշ կը գնան, ընդհանրապէս ժողովոյ բացման որոշեալ ժամէն մի ժամ վերջ. պատճառը պարզ է. պէտք է որ ատենն նախորդ նստի ատենագրութեանց վաւերացումն: Երբ երեսփոխանք կը խօսին երկու դրագիրներ կարծանագրեն նոցա խօսքերն, բայց առանց սղագրութեան. չորս հինգ ժամ խեղճերն առանց դրիչը ձեռքէ ձգելու պարտաւոր են գրել: Յետոյ այդ գրերն ի մի կամփոփուին և կը կազմեն Ազգ. Ժողովոյ ատենագրութիւններն. ամէն նստին կը կարդացուի նախորդ նստի ատենագրութիւնն և երեսփոխանք իրենց դիտողութիւնները կընեն, սպրդած սխալներու վրայ: Բայց ինչ դիտողութիւններ. գրեթէ քերականական դիտողութիւններ միշտ: Արդեօք ը ն տ ր ե լ ո յ ն պէտք էր գրել թէ ը ն տ ր ե լ ո յ ն:

Քիչ կը պատահի որ կարևոր դիտողութիւն մը լինի, ընդհանրապէս չնչին դիտողութեանց համար ժամեր կը սպառեն: Բայց գիտէք, ապագայ դարերը կան, ինչ պիտի ըսեն: Այո, «յանգոյ վէհն ժամանակաց» քառասուն և աւելի դարեր ակնկալեալ են մեզ:—Յունվար 31-ի նստին ալ մէկ ժամ այս դիտողութեանց կը նուիրուի, յետոյ ժողովն իւր գործով պիտի զբաղի: Բայց պատրանք, նախ դիւանական գործողութիւններն ունենք—մեր գ ա լ ո ւ ս կ ա ն, ինչպէս ձեր կողմերը ճաշէ առաջ զակուսկայ մը ունիք որ չատ անգամ կշտացնող կը յագեցնէ, այսպէս մենք ալ Ազգ. Ժողովոյ օրինական գործողութիւններէ առաջ ունինք դիւանական գործողութիւնք որ զմեզ կը կշտացնեն:—Ահա վանեցի մի երիտասարդ երեսփոխան որ թուղթերու ծրար մը կը յանձնէ դիւանին: Այդ երեսփոխանը, պ. Թընկըրեան նախ կը փափագի գիտնալ թէ երբ իւր համարատուութիւնը պիտի ընէ նախորդ Քաղաքական Ժողովն, ինչպէս ըրաւ արդի Կրօնական Ժողովն:—Վիճաբանութիւնները կը սկսին և ուր ուրեմն կորուչեն յղել այդ խնդիրն Ազգ. Վարչութեան:—Երթայ բարով, ապահովապէս այլ ևս չը վերադառնար:

Յետոյ, պ. Թընկըրեան կը փափագի գիտնալ թէ ինչ միջոցներ ձեռք առնուած են որպէս զի Կ. Պօլսոյ Հայք մամակցեն Երուսաղէմի պարտուց բարձման: Ինչպէս գիտէք գաւառացի հայք պիտի վճարեն այդ պարտքը, ընտրական տրոց վրայ փոքրիկ յաւելմամբ մը. իսկ որովհետև Պօլիս ոչ գիտուր կուտայ, ոչ ընտրական տուրք, հետևաբար մեզ համար պարտաւորիչ չէ այդ պարտքի վճարման մամնակցիլ: Եթէ ուզենք գումար մը կուտանք, եթէ չուզենք ոչինչ կուտանք, թէպէտ և այդ պարտուց գոյացման գլխաւոր պատճառը մենք եղած լինինք:—Պ. Թընկըրեանի այս առաջարկը չատ լաւ էր, հետևաբար չուտով յայտարարեց թէ այդ առաջարկը ետ կառնու: Ինչու. վասըն զի Ս. Պատրիարքը գոհացուցիչ պատասխաններ տուաւ: Իմ մասին ոչինչ գոհացուցիչ գըտայ այդ պատասխանին մէջ: Ս. Պատրիարքը չատ կաչխատի եղեր, բայց թաղական խորհուրդներն անփոյթ են, սակայն աւելի հետամուտ է այժմ և կը յուսայ թէ փութաջան լինին:—Այո, գաւառներն անփոյթ չեն կրնար լինել, վասն զի ընտրական զօրութիւնը կը հսկէ նոցա վրայ. իսկ Պօլիս:—Ինչ և է քանի որ առաջարկը բերողը գոհ է, ինչ կրնանք ըսել:—Անցնենք երրորդ առաջարկին: Այստեղ կանգ կառնունք. վասն զի այդ առաջարկը միւսներուն նման չէ. կենսական առաջարկ մ՚է. և ժողովը խորհրդաւոր լռութեամբ ունկն կը դնէ: Այդ առաջարկին իմաստն այն է թէ՝ երիտասարդներ, պատանիներ երբ կիրակի և տօն օրերը եկեղեցի կերթան ո տ ն ա մ ա ն ո վ ներս կը մտնեն և մինչև իսկ սեղանին վրայ կելնեն: Ազգ. Ժողովը պարտաւոր է խորին ուչադրութիւն նուիրել այս հարցին:—Արդարև մոքես չատ բան կանցնէր, բայց բնաւ չէի մտածեր թէ պիտի գըտնուի երեսփոխան մը որ կարծէ թէ՝ Ազգային Ժողովոյ անդամները ժամկոչներ, եկեղեցւոյ ծառայներ ըլլան:—Իրաւ է որ կրնան պատահիլ եկեղեցւոյ ներքին բարեկարգութեան դէմ զեղծումներ, բայց միթէ այդ Ազգ. Ժողովոյ վերաբերեալ խնդիր է: Այդ գործերը Թաղին հոգաբարձուներու գործն է: Եւ սակայն ահա Ազգային Ժողով մը որ մէկ ժամէն աւելի կը սկսի այս խնդրոյն վրայ վիճաբանել: Ամէն երեսփոխան պարտ անձին կը համարի իւր ջերմեռանդութեան դաւանանքն ընել: Ղազարոսեան, Աղաբէգեան, Փափազեան վեր կը ցատկեն իբր մէկ զսպանակէ մղուածք և կը սկսին գոռալ ամբարիշտ երիտասարդութեան դէմ: Խնդիրն աւելի կը տաքնայ, ո տ ն ա մ ա ն ի վրայ չը մնար, այլ պ. Աղաբէգեան կը յարուցանէ նոր խնդիր թէ եկեղեցի գնացողներն ուր պէտք է կենան. ոչ ապաքէն կը գտնուին այնպիսիք որ կերթան դասը կը կենան. դարման պէտք է, դարման: Եւ այդ առիթէն օգուտ կը քաղէ պ. Աղաբէգեան մի քառորդ ժամ անդադար խօսելու որպէս զի հասկացնէ թէ՝ «ով որ գինքը տեսեր է եկեղեցւոյ մէջ, անշուշտ նշմարած է թէ ինք ամեն ժամանակ ժողովրդեան ճիշտ մէջ տեղը կանգնում է և բնաւ ոտք չէ կոխած դասի մէջ:»—Այո, հայոց ազգը պէտք է այս ճշմարտութեան վերահասու լինի թէ պ. Մարկոս Աղաբէգեան ուր կը կանգնի եկեղեցին:—Ինչ և է այսքանով եթէ բաւականանայինք գոհ կը լինէինք, բայց արի տես որ չատ երեսփոխաններ համոզուած են իրենց պատմական կարևորութեան վրայ և գիտեն թէ հայոց ազգին աչքերն յառած են իրենց վրայ, հետևաբար իրենք ալ պարտաւոր են յայտարարել թէ ուր կը կանգնին եկեղեցին և կը սկսեն ոտքի վրայ ելնել և ըսել:

—Ի՛սկ ես.

—Ի՛սկ ես.

—Ի՛սկ ես.

Եւ ժողովոյ Ատենապետը, Տիգրան էֆէնդի Եուսուֆեան,—խնդրեմ, խնդրեմ հարկ չէ, լռեցէք, ուրիշ ատեն, ուրիշ ատեն ըսելով կը հանդարտեցնէ:

Ուրեմն վիճաբանութիւնները կը շարունակին: Ս. Պատրիարքն յայտնելով իւր գոհունակութիւնն որ երեսփոխանք նախանձախնդիր են իրենց եկեղեցւոյ փառաց, միայն թէ ցաւ կը յայտնէ որ ծերունի երեսփոխանները միայն ցոյց կուտան այս նախանձախնդրութիւնն:

—Ի՛նչ կըսէք, Սրբազան, կը բացագանչէ վարդապետ մը. ոչ ապաքէն առաջարկը բերող երեսփոխանը մի երիտասարդ է:

Եւ պ. Թընկըրեան, միշտ ոտքի վրայ, այտերը կարմրցած, դէմքը պայծառափայլ, խնդալով երեսփոխանաց դէմքերուն վրայ կը նայի և կը վայելէ յաղթանակի պատճառած ուրախութիւններն:—Ինչ և է շարունակենք:—Եղիչէ վարդապետ

մի ցոյց անել պ. Գայզէրին, այն էնրա տան առջև «կատուների երաժշտութիւնն» (Katzenmusik) անել:

Այն օրը անձրևային եղանակ էր, և ուսանողներից մի քանի հարիւր հոգի, բարձր կօշիկները հագած, մէր չվօցը ձեռին, մէր զանգակ, մէր կոտրած ամաններ, և այլն, իսկ նրանցից մինը իր մէջքին ահագին թմբուկ չալակած, թէ ոտով և թէ կառքով երեկոյեան ժամը 10-ին ուղևորվեցին քաղաքից երկու ժամ հեռաւորութեամբ գտնվող Կ լ ո ւ ն ս խ ա գիւղը, որտեղ կենում էր պ. Գայզեր իր սեփական տան մէջ: Գիւղը հասած այդ մի քանի հարիւր հոգի ժողովվեցին Գայզէրի տան առջև և այդտեղ սկսվեցաւ այն դժոխային աղմուկը, որ ուսանողական լեզուով անուանվում է կ ա տ ո ւ ն ե ր ի ե ր ա ժ շ տ ո ւ թ ի ւ ն: Մէկը գոռում է, միւսը չվացնում է, երրորդը շան պէս է հաչում, չորրորդը կատուի պէս է մլաւում, հինգերորդը կոտրած ամանի վրա փայտով է զարկում, վեցերորդը զանգահարում է, եօթներորդը թմբուկի վրա է զարկում և այլն և այլն: Մի և նոյն ժամանակ անդադար լսվում է և միաձայն «Pereat Gaiser» (կորչի Գայզեր) աղաղակները: Այդ ձևով մի կէս ժամ զուարճանալուց յետոյ և համոզվելով թէ բաւական պատժեցին անմարդասէր դիրեկտօրին, ուսանողները նոյն ճանապարհով վերադարձան քաղաք: Եւ գոհ իրանց արած աղմուկից, գործը վերջացած համարելով, արդէն պէտք է ցրուէին իրանց բնակարանները, հանգիստ քնէին ու միւս օրը դասախօսութիւններին ու պարապմունքները իրանց սովորական ընթացքով շարունակէին,—երբ յանկարծ ոստիկանութիւնը մի անզգուշութիւն, մի անտակտութիւն արաւ: Ուսանողների քաղաքը մտնելու րօպէին ծանր թմբուկ տանող երիտասարդը սակաւաթիւ ընկերներով, բնականապէս ուրիշներից յետ մնաց,—և պօլիցիան օգուտ քաղելով թոյլ խմբից, շրջապատեց երիտասարդներին, խլեց նրանցից թմբուկը և կալանաւորեց ուսանողներից մինին: Միւս առաւօտը սարսափելի աղմուկ ընկաւ ամբողջ ուսանողութեան մէջ: Բոլորը հաւաքվեցին և վճռեցին թողնել դասերը և պաշարել պօլիցիան: Եւ իրաւ յարձակում գործելով պօլիցիայի վրա, նրանց աջողվեց յետ խլել թմբուկը, բայց կալանաւորված ընկերոջ չը կարողացան ազատել:

Հէնց որ երկու բարձրագոյն դպրոցների վարչութիւնները նկատեցին թէ գործը ծանր կերպարանք է ստանում, անմիջապէս Համալսարանի և Բազմարուեստական դպրոցի րէկտօրները իմաց տուեցին ոստիկանութեան գլխաւորին, թէ պօլիցիան զուր է խառնվում այն գործի մէջ, որի քննութիւնը իրաւունքը պատկանում է միմիայն բարձրագոյն դպրոցների վարչութիւններին և թէ իրանք միայն իրաւունք ունեն պատժել չարութիւն արած ուսանողներին և ոչ թէ պօլիցիան: Հարցը բարդվեցաւ, բայց մի և նոյն ժամանակ և իրանք ուսանողներն էլ զգացին այդ րօպէում իրանց համերաշխութիւնը բարձրագոյն դպրոցի հետ. և հիմա բացի իրանց վիրաւորված պատիւը պաշտպանելուց, նրանք հանդէս դուրս եկան և որպէս ոտնակոխ արած համալսարանական իրաւունքի պաշտպաններ: Երեք օր շարունակ դասերը թողած, նրանք շարունակ միտինգներ (ժողովներ) ունէին քաղաքի մի մեծ դահլիճում, որտեղ սովորաբար կօնցերտներ են լինում: Նրանք վարձեցին իրանց հաշւով դահլիճը, վարձեցին մի նուագախումբ (օրկէստր), իրանց միջից ընտրեցին մի նախագահ,—և երեք օր շարունակ չատ ճառախօսեցին, չատ վիճաբանեցին, չատ գինի ու գարեջուր խմեցին, ամէն օր պատգամաւորութիւններ էին ուղարկում թէ համալսարանը և թէ ոստիկանապետին, մինչև որ պօլիցիայում կալանաւորված ընկերը ազատութիւն ստացաւ և համալսարանական վարչութիւնները համաձայնվեցին ուսանողների հետ նորից հաշտվել մի պայմանով միայն, այն է՝ որ համալսարանի չինութեան մէջ րէկտօրը պէտք է հանդիսաւոր կերպով նրանց հայրական կերպով յանդիմանէր իրանց արածի մասին:

Այստեղ պէտք է յիշել, որ շվէյցարական ուսանողութիւնը այդ անցքերի ժամանակ առաջին անգամ քայլ արաւ կին-ուսանողներին իրանց հետ հաւասար իրաւունքներ ունեցող ընկերներ ճանաչել. երբ միտինգներ սկսեցին տեղի ունենալ, ուսանողները հրաւիրատոմսակներով հրաւէր ուղարկեցին ուսանողուհիներին գալ իրանց հետ մասնակցել իրանց ժողովներին: Կանայք խոհեմաբար հրաժարվեցին այդ պատւից, մի և նոյն ժամանակ խօսք տալով որ այնու ամենայնիւ կը պահպանեն ընկերական համերաշխութեան զգացմունքը և այն բոլոր օրերի ընթացքում որ ուսանողները բարձրագոյն դպրոցներից դուրս կը լինեն, մինչև որ հարցը կատարելապէս պարզվի,—նրանք էլ տանը կը մնան և չեն գնայ լսարաններ դասախօսութիւնները լսելու:

Վերջապէս ամէն բան հաշտութեամբ վերջացաւ:

Մի քանի օրից յետոյ, երբ եղանակը պարզվեց, քաղաքի ուսանողութիւնը վարձեց մի ամբողջ օրով Ցիւրիխի լճակի վրա երթևեկող շոգենաւերից մինը, հրաւիրեց երկու բարձրագոյն հաստատութիւնների բոլոր պրօֆէսօրներին էլ, րէկտօրներին էլ, նոյն իսկ յիշված անցքի սկզբնապատճառ եղած Գայզէրին,—և շոգենաւը գոյնզգոյն դրօշակներով զարդարված, առաւօտեան ժամը 9-ին լողաց դէպի լճակի վրա քաղաքից երկու ժամ հեռաւորութեամբ գտնվող գեղեցիկ, անտառապատ Աու ասված տեղը, որտեղ կատարվեցաւ մի ուրախ տօնախմբութիւն: Այստեղ հին և նոր սերունդները միասին ամբողջ օր քէֆ արին, երկու կողմից անթիւ և ոգևորված ճառեր խօսվեցան, ծերերը մեծ ուրախութեամբ յիշեցին իրանց ճառերի մէջ իրանց երիտասարդական քաղցր օրերը, չեշտելով այն հանգամանքի վրա թէ իրանք էլ երիտասարդ ժամանակը չուտ վառվող, չուտ յափշտակվող էին,—և հաշտութիւնը կատարեալ եղաւ:

Այդ զբօսանքին էլ ուսանողները չը մոռացան հրաւիրել իրանց համալսարանական ընկերուհիներին, որոնք այդքան համերաշխութիւն ցոյց տուեցին ուսանողներին գործի ամբողջ ընթացքի ժամանակ,—բայց սրանք նորից համեստաբար և չնորհակալութեամբ հրաժարվեցան իրանց ցոյց տուած պատւից:

Հռչակաւոր թ մ բ ո ւ կ ը մեծ դեր էր խաղում և այդ զբօսանքի ժամանակ, ուսանողները նրան էլ չը մոռացան, իրանց հետ վերցնելով այդ թմբուկը շոգենաւի վրա: Եւ ահա այդ թմբուկը որ մի քանի օր առաջ հին և նոր սերունդի, վարչութեան և ուսանողների մէջ երկպառակութեան սերմանող էր, այժմ դարձաւ հին և նոր սերունդի հաշտութեան նշան:

(կը շարունակվի)

կը համարձակի, կամ թէ կը յանդգնի, ըսել թէ ինչպէս կարելի է որ Ազգ. Ժողովոյ ներկայանայ այսպիսի վարչական խնդիր մը որ կը պատկանի կրօնական Ժողովոյ:—Իսկ Մատթէոս եպիսկոպոս կը պատասխանէ թէ՝ ինչ ընէ կրօնական ժողովը, կարող է եկեղեցին եկեղեցի պտըտել, այդ գործը քարոզիչ վարդապետներու գործն է: (Իբր թէ երեսփոխանք կարող լինեն ամէն կիրակի եկեղեցիներն երթալ և հսկել):—Խորէն Սրբ. Նար-Պէյ ինքըն ալ կը յայտարարէ թէ՝ ինքն երբ եկեղեցին է ոչ ոք դասը կուգայ, բայց երբ պատարագւոր է, խնդիրն ուրիշ կերպ կըլլայ:

Ներեցէք ինձ որ չը կարենամ այլ ես շարունակել: Մէկ ժամ ունկնդիր եղիր, մէկ ժամ գրէ, այդ անտանելի է: Այս գլուխը կը վերջացնեմ յառաջ բերելով «Արևելքէն» Մկրեան տէր հօր խօսքերն, վերապահելով ուրիշ առթիւ խօսել այս խնդրոյն վրա: Ահա Մկրեան տէր հօր խօսքերն..:

«Տ. Յովհաննէս քահանայ Մկրեան.—Շատ գոհ եմ տեսնելով Ազգ. Երեսփոխանաց ընդհանուր հաճութիւնն այն առաջարկութեան վրայ զոր ըսաւ Թընկըրեան Էֆէնդի և այն նախանձախնդրութեան ոգին որ կը նշմարուի Եկեղեցւոյ սըրբութիւնը և կանոնները պահպանելու համար: Բայց, ճշմարիտ ըսելով, ես կը կարծէի որ իմ պատ. պաշտօնակիցքս զգածուելով չարթուս մէջ եղած լրագրական հրատարակութիւններէ, որք կը ծանուցանէին թէ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ հոգին կը կոխոտուի, պիտի փութային տարբեր հարցում մը և առաջարկ մը բերել, մինչ այսքան ոգևորութեամբ կը վիճաբանենք եկեղեցւոյ քարերուն վրայ ստնամանով կոխելու կամ չը կոխելու խնդրոյն վրայ:

«Արևելք» օրագրոյն մէջ կարդացինք Վատիկանի գլխաւոր թերթէ մը քաղուած տեղեկութիւններ որոցմէ կերևէր թէ Պապականութիւնը գաւառաց մէջ ծաւալելու և մեր ազգը ժողովուրդը կրօնափոխութեան համոզելու համար ինչ ջանքեր կը լինին, ինչ արդիւնքներ ձեռք բերուած են. մեր եկեղեցւոյ թշնամիք մեր չորս կողմը առեր, պաշարեր են, կը քարոզեն ամէն կողմ, նիւթական և բարոյական ամէն միջոցներով յառաջ մղելով իրենց գործն. ուստի և իբր Եկեղեցւոյն և Ազգութեան պահպանման նախանձախնդիր իւրաքանչիւր ոք պէտք է նախ այս կենսական կէտին վրայ ուշադրութիւն դարձնէ: Լուռ է թէ մեր Ս. Պատրիարք Հայր մանրակրկիտ կերպով և մեծ հոգածութեամբ կաշխատի Ազգ. վարչութեան հետ, բայց ես իբր Երեսփոխան իմ պատասխանատուութեան տեղոյն ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ այս կէտին վրայ և կարգադրեմ որ Ազգ. Ժողովն ալ զգայ մեր խորհրդ այդ ցաւալի պրոպականտայի դէմ:»

Թէև երեսփոխանք տեսնք խօսք խնդրեցին առաջարկութեան մասին խօսելու համար Տ. Մկրեան հօր առաջարկին, սակայն Ատենապետ Էֆ. յայտնեց թէ պայման կարգը խնդիր մը օրինաւորութեան համար մէջ նկատողութեան առնելու համար, [illegible] պէտք է յանձնել գլխոյն: Իսկ Թընկըրեան Էֆէնդի երբոր առաջարկը [illegible] վարչութեան կրօնական ժողովին է [illegible]:

Բայց [illegible] գլխաւոր գործողութիւնը Պ. Փափազեան կը բերէ ուրիշ առաջարկ մը, [illegible] համար: Միհոս Էֆէնտի, կրօնական ժողով Պօլսոյ, երեսփոխանը, [illegible] ամէնքը [illegible] են ի մի: —Եթէ այդ առաջարկը ընդունելի չըլլայ. Ստ. Փափազեան պիտի ըսէր թէ «տաճար, ջամբ» առաջարկ է, բայց որովհետև այդ առաջարկը քաղաքա- պ. Փափազեանն է, ի հարկէ ծածուկ նպատակ մը կայ: Պատրիարքը լաւ հասկացաւ այդ նպատակն երբ ըսաւ, ցաւ յայտնեց որ «Այսպիսի առաջարկութիւններով հին ցաւերը վերանորոգել և մարած բոցերը արծարծել կուզեն: Ազգ. Ժողովը ժամերը ի զուր կանցնին և [illegible] թիւնը սպառելի կը մնան:

Այս առաջարկին [illegible] Նախաձեռնութեան Դիւանին: [illegible]

ըրինք այս էր թէ՝ ժամանակն հասած էր և պարտաւոր էինք մեկնիլ, ու մեկնեցանք առանց ոչինչ ընելու: Մեծ պահքին վերստին կը ժողվինք, տեսնենք ինչ կընենք:

Հայկակ

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 12 փետրվարի: Այսօր արտասահմանից ժամանեց Պետերբուրգ Մեծ իշխան Վլադիմիր Ալէքսանդրովիչ:

ԼՕՆԴՕՆ, 12 փետրվարի: Լօնդօնում պատահած անկարգութիւնների մանրամասները քննելու համար յանձնաժողովը ներկայացրեց մի զեկուցումն, որում մեղադրում է ոստիկանութեան անարժանութիւնը և պահանջում է հետախուզել ոստիկանութեան դրութիւնը:

ԲԵԼԳՐԱԴ, 12 փետրվարի: Հաշտական բանակցութիւնների ներկայ դրութեանը նայելով Սերբիան դադարեցրեց պատերազմական պատուէրները:

ՍՕՖԻԱ, 12 փետրվարի: Սերբիայի առաջարկութիւնը, որով պահանջում է վերականգնեցնել մինչև 14 նոյեմբերի 1885 թ. եղած գործերի դրութիւնը, վատ տպաւորութիւն գործեց այստեղ, որովհետև այն միջոցում Սերբիայի յարաբերութիւնները Բուլղարիայի հետ արդէն թշնամական էին: Բուլղարական կառավարութիւնը հրամայեց, Բուխարեստում իր ներկայացուցչին պահանջել կատարեալ հաշտութեան հաստատութիւնը, վերանորոգել քաղաքագիտական յարաբերութիւնները և Սերբիայի զինաթափումը:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 14 փետրվարի: Լսւում է, որ Նիւ-Եօրկի այժմեան ընդհանուր հիւպատոս բարօն Բօզէն դիպլօմատիկական գործակատար է նշանակվում Սօֆիայում:

ԽԱԲԱՐՕՎԿԱ, 14 փետրվարի: Երէկ, 23-օրեայ նիստերից յետոյ, փակվեց Պրիամուրեան ժողովը, որը բաղկացած էր 73 անդամներից: Հողային հարցի կարգադրութեան վերաբերեալ փոփոխութիւններ ենթադրված չեն. եղած պօրտօ-ֆրանկօները վճռած է պահպանել, դէպի Դէկասար, Սօֆիյսկ, Վլադիվօստօկ և Բուէսէ երկաթուղի շինելը մերժված է, բայց միաձայն ընդունված է բէլայաին ճանապարհով միացնել Բայկալ Սարէտէնսկու հետ:

ԿԻԷՎ, 14 փետրվարի: Կիէվի նահանգական դատարանը Ջիգիրինում քննեց ութը հրէաների և երեք հրէուհիների գործը, որոնք մեղադրվում էին մկրտված հրէուհի Շեվչէնկօվային մոլեռական կրօն ընդունելու նպատակի մէջ: Երդուեալները արդարացրին մեղադրված կանանցից մէկին, իսկ մնացածներին մեղադրեցին, որոնցից եօթը հոգի դատապարտված են ութամեայ և երեքը հնդամեայ դաժանակիր աշխատանքներին:

ՎԱՐՇԱՎԱ, 14 փետրվարի: Երէկ դատաստանական պալատը յայտնեց իր դատավճիռը այն մեղադրվածների մասին, որոնք զանազան յանցանքներ էին գործել Բէլգօրայսկի գինւորագրական ատեանում: Գաւառապետ Գուրսկի և նրա կինը դատապարտված են աքսորի Տօբօլսկի նահանգում և բժիշկ Գրուցինսկի Պէրմի նահանգում, մնացած մեղադրվածները դատապարտված են բանտարկութեան բերդերում զանազան ժամանակամիջոցով:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 14 փետրվարի: Ռուսաց դեսպանը, որին յայտնեցին թէ սուլթանը չէ ցանկանում համաձայնվել Ռուսաստանի միւս պահանջների հետ, բացի նրանցից, որոնք վերաբերում են թիւրքբուլղարական համաձայնութեան զինւորական մասին, հաղորդեց Բ. Դրանը այդ պահանջները մասնաւոր կերպով և գնաց Պետերբուրգ հրահանգներ ստանալու համար: Բ. Դուռը, ի նկատի առնելով, որ Սուդի ծովածոցում բրիտանական նաւերի մեծ քանակութիւն է կանգնած, վախենում է, որ բացի ծովային ցոյցից Ցունաստանի դէմ, Անգլիան ուրիշ նպատակներ ևս ունի: Թիւրքիայի զինւորութիւնը Ցունաստանի դէմ մեծ եռանդով շարունակվում է:

ՍՕՖԻԱ, 14 փետրվարի: Բուլղարիան Բուխարեստի իր լիազօրին վերին աստիճանի հաշտական հրահանգներ է ուղարկում: Սերբիան համաձայնվում է զինաթափ լինել և դիպլօմատիկական յարաբերութիւնները վերականգնել:

ԲՈՒԽԱՐԷՍՏ, 14 փետրվարի: Թիւրքաց և բուլղարական լիազօրների ներկայացրած հաշտական դաշնագրի նախագիծը սակաւ է զանազանվում Սերբիական դաշնագրից և բաղկացած է մէկ յօդուածից, որի միտքն է, թէ Սերբիայի և Բուլղարիայի մէջ խաղաղութիւնը և բարեկամական յարաբերութիւնները պէտք է վերականգնված համարել դաշնագիրը ստորագրելու օրից և վաւերացրած թղթերի փոխանակութիւնը պէտք է կատարվի երկու շաբաթվայ ընթացքում: Միատովիչ գնաց Բէլգրադ հրահանգներ խնդրելով իր համար:

ՎԻԷՆՆԱ, 14 փետրվարի: Բոլոր մեծ պետութիւնները յայտնեցին, որ համաձայն են Ռուսաստանի առաջարկած փոփոխութիւնների հետ թիւրքբուլղարական համաձայնութեան մէջ և կը պաշտպանեն այդ: Կ. Պօլսում տիրում է այն համոզմունքը, որ առաջարկած փոփոխութիւնների էական մասը Բ. Դուռը կընդունի:

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
„MESSAGERIES MARITIMES"
(ՄԵՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ)

Ուրբաթ օրը 21-ին փետրվարի DONNAI (ԴՕՆՆԷ) փօստային շոգենաւը, նաւապետ SEBILET, (ՍԷԲԻԼԷ) դուրս կը գնայ ԲԱԹՈՒՄԻՑ ուղիղ ըէյսով դէպի ՄԱՐՍԷԼ, Տրապիզօնի, Կիրասոնդի, Սամսօնի, Ինէբօլուի, Կ. Պօլսի և Զմիւռնիայի վրայով: Տեղեկութիւնների մասին պէտք է դիմել ԲԱԹՈՒՄ և ԲԱՔՈՒ պ. պ. ԼԷԼԷՐՍ ԲՈՒՐԿՀԱՐԴԻՆ և ԸՆԿ. իսկ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԳԷՈՐԳ ՀԵԶՈՒԲԵԱՆ ՀԵԶՈՒԲԵԱՆՑԻՆ: 1—3

Թ Է Յ
ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԹԷՅԻ ՎԱՃԱՌՄԱՆ ԵՒ ՊԱՀԵՍՏՆԵՐԻ

БРАТЬЯ К. и С. ПОПОВЫ

ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ Ընկերութեան գլասենեակը գտնվում է Կուզնեցկի Մօստ փողոցի վրա եղբ. Տրետեակօվների տանը:
„ Գլխաւոր պահեստը և 1, 1/2, 1/4, 1/8 Ֆունտով կշռելու տեղը գտնվում է Ալէքսէեվսկայա փողոցի վրա, Ալէքսէեվսկի վանքի մօտ, սեփական տանը:

Խ Ա Ն Ո Ւ Թ Ն Ե Ր

„ Կուզնեցկի Մօստ փողոցի վրա, եղբ. Տրետեակօվների տանը:
„ Սարաթովոյ վանքի մօտ, Գուբրովինների տանը:
„ Կալուժսկի դռների մօտ, Գայլինի տանը:
ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ Նեվսկի պրօսպեկտի վրա, Կազանսկի մայր-եկեղեցու դիմացը Գանսենի տանը:
ՎԱՐՇԱՎԱՅՈՒՄ Սենատօրսկայա փողոցում, № 461:
„ Նօվի-Սվէտ փողոցում, կոմս Ստադիցկու տանը, № 1,252.
ԿԻԵՎՈՒՄ. Ալէքսանդրօվսկայա փողոցում Լիչկովի տանը:
„ Կրեշչատիկի վրա, Կիրգէյմի տանը:
ԽԱՐԿՕՎՈՒՄ. Պետրօվսկայա փողոցում, սեփական տանը:
ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ. Գօլօվինսկի պրօսպեկտի վրա, Միրիմանովի տանը:
ՍԵՎԱՍՏՕՊՕԼՈՒՄ. Բօլշայա Մօրսկայա փողոցում, Երանցեվի տանը:
ՌՕՍՏՕՎ (ԴՕՆԻ ՎՐԱ). Նիկօլաեվսկայա փողոցում, Թատրօնի դիմաց, Շապօշնիկօվի տանը:
ՕԴԷՍՍԱՅՈՒՄ. Գրէչեսկայա փողոցում, Սկուլիչի տանը:
„ Դէրիբասօվսկայա փողոցում, Չերեպէննիկօվի տանը:
ՍԱՄԱՐԱՅՈՒՄ Դվօրեանսկայա փողոցում, Շիբաևի տանը:

Խնդրում ենք ուշադրութիւն դարձնել: Մօսկվացիներին ներկայ ժամանակին շատ է հետաքրքրում թէյ վաճառողների, Ալէքսանդր և Իվան Պօպօվ եղբայրների գործը, որոնք ունեն իրանց ապրանքի պահեստը Մօսկվա գետի միւս ափին, Կօժէվնիկի ասված տեղում, և որոնց մօտ, ինչպէս արդէն յայտնի է լրագիրներից, ոստիկանութիւնը գտել է մի նշանաւոր զեղծում որ կայանում խակական թէյի հետ ԿԱՊՕՐԵԱՆ ասված խոտը խառնելու կեղծման մէջ, և այդ մասնաւոր խառնուրդը խակական թէյի հետ արդէն գտնվել է յիշեալ պահեստում աւելի քան 100 պուդի քանակութեամբ:

ԿԱՊՕՐԿԱ ասված խոտի խակական թէյի հետ այդ խառնուրդ վաճառողները, աշխատում են ամէն միջոց գործ դնել թէյի սպառողներին մոլորեցնել, կեղծելով իրանց թէյի էտիկետներն էլ, նմանեցնելով այդ էտիկետը մեր БРАТЬЯ К и С ПОПОВЫ ֆիրմայի էտիկետներին: Ա. և Ի. Պօպօվ (А. и И. ПОПОВЫХЪ) եղբայրների էտիկետը այնքան ճարպիկութեամբ է կեղծված և նմանեցրած մեր էտիկետներին, որ առաջին հայեացքից անհնարին է նրանց միմեանցից ջոկել նոյն իսկ դրագէտ մարդու համար, ուր մնաց անգրագէտ, ամբոխի մարդուն: Նոյն տպագրական տառերն են, նոյն գոյնը և նոյն շրջանակը: Մեր էտիկետների վրա տպված են երկու մեծ տառեր К и С—և նրանց էտիկետների վրա երևում են նոյն տառեր, նոյնանման ձևի, այն զանազանութեամբ միայն որ К. տառի ներսում շատ բարակ, աչքի համար հազիւ նշմարելի տառերով, շարված է օ ն տ օ ր ա (ОНТОРА) բառը, այսինքն КОНТОРА, իսկ С. տառի ներսում կ լ ա դ (КЛАДЪ), այսինքն СКЛАДЪ բառը, որի վրա մենք և դարձնում ենք թէյի գործածողների ուշադրութիւնը, խոնարհաբար խնդրելով նրանց չը շփոթել մեր БРАТЬЯ К и С ПОПОВЫ ֆիրման „А. И." Поповы ֆիրմայ հետ, որոնց մօտ էտիկետների վրա К. и С. կօնտօրա (Контора) և Սկլադ (Складъ) է նշանակում, իսկ մեզ К и С տառերը տուների սկզբնատառերն են:

2—5